

הלכות שבנים פרק ז

א. מי שהיתה לו חלון בכותלו, ובא חברו ועשה חצר בצדו אינו יכול לומר לבעל החלון, סתם חלון זה כדי שלא תביט בי: שהרי החזיק בהזק זה. ואם בא חברו לבנות כותל כנגד החלון כדי שיסיר הזק ראיתו צריך להרחיק את הכותל מכנגד החלון ארבע אמות, כדי שלא יאפיל עליו.

ב. היתה החלון למטה בכותל כופה את חברו לבנות כנגדה ברחוק ארבע אמות, ולהגביה הבנין ארבע אמות, כדי שלא יביט בו מן החלון.

ג. היתה החלון למעלה בכותל, ובנה חברו כותל כנגד החלון מלמטה אם היה מראש הכותל שבנה עד החלון גבה ארבע אמות או יתר, אינו יכול למנעו, אף על פי שלא הרחיק מכותל החלון כלום, שהרי לא האפיל ואינו מזיקו בראיה.

ד. אבל אם נשאר מראש הכותל שבנה עד החלון פחות מארבע אמות כופהו למעט הכותל, כדי שלא יעמד על ראש הכותל וישקיף מן החלון, או יגביה הכותל על החלון ארבע אמות ויהיה הכותל רחוק מן החלון ארבע אמות, כדי שלא יאפיל ולא יציץ ויראה.

ה. בנה כותל אחד בצד החלון צריך להרחיק מן החלון טפח, ומגביה הכותל ארבע אמות על החלון, או כונס ראש הכותל, כדי שלא יישב עליו ויציץ.

ו. בנה שני כותלים משני צדי החלון צריך להיות ביניהן רחב ארבע אמות, והחלון באמצע הארבע; ולא יסכך על גביהן אלא אם כן הרחיק הסכך מן הכותל שיש בו החלון ארבע אמות, כדי שלא יאפיל עליו.

ז. לפיכך מי שבא לפתח חלון לחצר חברו בין חלון גדולה בין חלון קטנה, בין למטה בין למעלה בעל החצר מעכב עליו: שהרי אומר לו תזיק לי בראיה; ואף על פי שהיא גבוהה, תעלה בסלם ותראה.

ח. הרי שפתח חלון לחצר חברו, ומחל לו בעל החצר, או שגלה דעתו שהניחו, כגון שבא וסיע עמו, או שידע הנזק ולא ערער הרי זה החזיק בחלון, ואינו יכול אחר כך לחזור ולערער עליו לסתם.

ט. וכיצד דינה שלחלון זה שהניחו לפתחה: אם חלון שראשו שלאדם נכנס ממנה היא, או שהיתה למטה מארבע אמות אף על פי שאין ראשו נכנס ממנה אין בעל החצר יכול לבנות כנגדה או מצדדיה, אלא אם כן הרחיק ארבע אמות כמו שבארנו.

י. היתה חלון קטנה שאין ראשו שלאדם נכנס ממנה, והיתה למעלה מארבע אמות בעל חצר יכול לבנות כנגדה ובצדדיה: שהרי טוען ואומר, לא הנחתיה לפתח אלא מפני שהיא קטנה וגבוהה; אבל שתחזיק עלי עד שארחיק הבנין, לא הנחתיה.

יא. במה דברים אמורים, בשפתחה לתשמיש, או כדי שיכנס בה הרוח. אבל אם פתחה לאורה אפלו היתה קטנה ביותר, וגבוהה ביותר הואיל ולא ערער, החזיק, ואין בעל החצר יכול

לבנות כנגדה או מצדדיה עד שירחיק ארבע אמות, כדי שלא יאפיל עליו: שהרי מחל לו על האורה.

יב. וכן מי שהיתה לו חלון מחזקת, ובא חברו ובנה כנגדה או מצדדיה בלא הרחקה, או סתמה, ושחק בעל החלון אינו יכול לחזור ולערער לפתח החלון, או להרחיק הבנין: שפיון ששחק, מחל שאין אדם עשוי שסותמין אורו בפניו ושחק, אלא אם כן מחל.

יג. מי שהיו לו חלונות למטה בכותלו, ובא חברו לבנות בפניהן ואמר לו, אני אפתח לך חלונות אחרות בכותל זה עצמו למעלה מאלו הרי זה מעכב עליו ואומר לו, בעת שתפתח החלונות תרעיד את הכותל ותקלקל אותו. ואפלו אמר לו אני אסתור כל הכותל, ואבנה לך אותו חדש, ואעשה בו חלונות למעלה, ואשכור לך בית שתדור בו עד שיבנה יכול לעכב עליו ולומר לו, אין רצוני שאטרח ממקום למקום.

יד. לפיכך אם לא היה שם טרח כלל, ואינו צריך לפנות אינו יכול לעכב עליו; וכופין אותו שיהיה חברו סותם חלון זה שלמטה, ועושה לו חלון למעלה: שזו מדת סדום היא. וכן כל דבר שזה נהנה בו, ואין חברו מפסיד ולא חסר כלום כופין עליו.

טו. אבל בעל החלון שרצה לשנות מקום חלונו, בין למעלה בין למטה אפלו היתה גדולה, ואמר אפתח אחרת קטנה ואסתם זו בעל החצר מעכב עליו. וכן אינו יכול להרחיב בחלון כל שהוא.

טז. שני אחין שחלקו חצר מדעתן, ושמו הבנין והעצים זה כנגד זה, ולא השגיתו על שומת האויר, והגיע לאחד מהן בחלקו תרביץ החצר, ולשני האכסדרה אם רצה בעל החצר לבנות כותל בסוף חלקו, בונה בפני האכסדרה, ואף על פי שמאפיל עליו, שהרי לא שמו האויר.

הלכות שבנים פרק ח

א. המבקש להוציא זיו מכותלו על אויר חצר חברו כל שהוא בעל החצר מעכב עליו, שהרי מזיקו בראיה בעת שתולה בו ומשתמש בו. הוציא את הזיו, ולא מחה בו לאלתר בעל החצר הרי החזיק בעל הזיו.

ב. היה בזיו טפח, החזיק באויר החצר כנגדו; ואם רצה בעל החצר לבנות תחת הזיו, ולבטל תשמישו בעל הזיו מעכב עליו. ואם אין בזיו טפח, לא החזיק באויר החצר; ובכל עת שירצה בעל החצר לבנות תחתיו, ולבטל תשמישו שלזיו אין בעל הזיו יכול לעכב עליו.

ג. היה הזיו שהוציא רחבו טפח, ומשוף באויר חצרו שלחברו ארבעה טפחים, ולא מחה בו החזיק בארבעה על ארבעה. ואם רצה להרחיב את הזיו, עד שיעשה ארבעה טפחים על ארבעה טפחים הרי זה מרחיב; ואין בעל החצר יכול לבנות באויר חצרו תחת הזיו כלו, אלא אם כן הניח לו תחתיו גבה אויר עשרה טפחים כדי שישתמש בזיו.

ד. המעמיד סלם קטן שאין לו ארבעה חוקין בצד כותלו בתוך חצר חבירו, או בתוך שדהו לא החזיק בנזק זה; וכל זמן שירצה בעל החצר בונה בצד הסלם, ומבטל תשמישו. ואם היה סלם גדול שיש בו ארבעה חוקין או יתר, החזיק; ואם בא לבנות ולבטלו בעל הסלם מעכב עליו, עד שירחיק כשעור: שהרי מחל לו להעמיד סלם גדול.

ה. לפיכך פשיבוא בעל הגג להעמיד סלם גדול בעל החצר יכול למחות בו, כדי שלא יחזיק עליו; אבל אם העמיד קטן אינו יכול למנעו, שהרי אומר לו אין עליך הפסד בזה: כל זמן שתירצה, תבטלו.

ו. הרוצה להוציא צנור על חצר חבירו כדי שיקלח שם המים, או שעשה מזחלה על כותלו שהרי המים נזחלין ויורדין לחצר חבירו בעל החצר מעכב עליו; ואם לא מחה בו, החזיק זה בצנור.

ז. רצה אחר כף בעל הגג לסתם הצנור, בעל החצר מעכב עליו: שכשם שהחזיק בעל הגג לשפך מימיו לחצר חבירו, כף החזיק בעל החצר שיהיו מימי גגו שלחברו באין אצלו לרשותו.

ח. רצה בעל הגג לעקר הצנור מצד זה, ולהחזירו לצד אחר, או שהיה ארוך, ורצה לקצרו אין בעל החצר יכול לעכב עליו: שלא החזיק אלא במימי הגג, והרי הם באים לו מכל מקום.

ט. וכן אם רצה בעל החצר לבנות תחת הצנור, אין בעל הגג יכול לעכב עליו: שאין הצנור עשוי לתשמיש כזו, כדי שיחזיק באויר חצר; ואינו עשוי אלא לקלוח המים.

י. מי שהוריד מי גגו על חצר חבירו, ולא מחה בו, והחזיק בדבר זה אם היו המים מנטפין, ורצה לקבצם למקום אחד ולעשותם צנור עושה; וכן אם היו ממקום אחד, וחלקן על רחב הכותל, והחזירן נוטפין עושה; ואפלו לבנות על גגו כמין צריף, עד שיירדו המים במהרה לחצר חבירו בונה: שהרי החזקו מימיו שלזה לירד לחצר חבירו.

יא. כותל שבין ראובן ושמעון אם היו שתפין בו, שניהם משתמשים בו: זה חופר מצד זה ומכניס קורותיו כל שהן, וזה חופר מצד האחר ומכניס קורותיו. היה הכותל שלראובן לבדו, אין שמעון יכול להשתמש בו. חפר שמעון בכותל זה והכניס בו קורה אחת, ושתק ראובן ולא מחה בו החזיק במקום הקורה; אפלו היתה קטנה, ורצה שמעון להחליפה בקורה גדולה או עבה מחליף.

יב. היתה הקורה קורת ספת עראי כל שלושים יום, לא החזיק, שהרי ראובן אומר לו לא מחלתי והנחתיה, אלא מפני שהיא עראי. לאחר שלושים יום החזיק, שאין זה עראי. ואם ספת החג היא כל שבעת ימי החג, לא החזיק; לאחר שבעה, החזיק. ואם חבר ראש הקורה בכותל בטיט, מיד החזיק: והוא, שביא ראיה שראובן סיע עמו או ראה ולא מחה.

יג. מי שהחזיק בכותל זה בקורה אחת אינו יכול להכניס בו קורה שניה, שהרי לא מחל לו אלא על אחת. במה דברים אמורים, בשהודה שאין הכותל הזה שלו, אלא חבירו מחל לו על הכנסת קורה זו. אבל אם טען שכותל זה, שתף אני בו,

הואיל והשתמש בו בקורה אחת, נאמן; ומשתמש בכלן, אחר שישבע הסת שהוא שתף בכל הכותל.

יד. היו קורותיו שלראובן בתוך הכותל, ומצד שמעון מקומות חפורין להכניס בהן ראשי הקורות לא החזיק שמעון להכניס בהן קורות, ואינו יכול לטען שהוא שתף בו: שהרי אין לו בו תשמיש. ויכול ראובן לטען שאני חפרתי מקומות אלו מצדה, כדי שיהיו מוכנים עד שתקנה ממני או שתבקש ממני ואמחל לך תכנים הקורות בלא חפירה בכותל, כדי שלא יתמטמט כותלי בעת חפירה.

הלכות שבנים פרק ט

א. לא יחפר אדם בור ולא שיח ולא מערה, ולא יביא אמת המים, ולא יעשה ברכת מים לשרות בה הבגדים לכבוס, בצד כותלו שלחברו אלא אם כן הרחיק מכותל חברו שלושה טפחים, ויסוד בסיד לכותל בור זה, או מקנה מים זה, או כותל האמה מצד חברו, כדי שלא יבלעו המים ויזיקו כותל חברו.

ב. מרחיקין את הגפת ואת הזבל ואת המלח ואת הסיד ואת הסלעים מכותלו שלחברו שלושה טפחים, או סד בסיד. מרחיקין את הזרעים ואת המחרשה ואת הגמה שמתקבץ בה מי רגלים מן הכותל שלושה טפחים.

ג. מרחיקין את הרחים שלושה טפחים מן הרחים התחתונה, שהן ארבעה מן העליונה, כדי שלא יניד אותו, או כדי שלא יבהלנו בקול הרחים. ומרחיקין את התנור מן הכותל שלושה טפחים מקרקעיתו, שהן ארבעה משפתו, כדי שלא יחם הכותל.

ד. אבן שהכובס מפה הבגדים עליה עד שיתלבנו, צריך להרחיק אותה ארבע אמות מכותלו שלחברו: שבעת שכובס עליה המים נותזין, ומזיקין הכותל.

ה. לא ישתין אדם מים בצד כותלו שלחברו, אלא אם כן הרחיק ממנו שלושה טפחים. במה דברים אמורים, בכותל לבנים. אבל בכותל אבנים, ירחיק טפח; ואם היו האבנים צחיח סלע, משתין בצדו בלא הרחקה.

ו. מרחיקין את הסלם מן השוכן ארבע אמות, כדי שלא תקפץ הנמיה בעת שמניח הסלם, ותעלה לשוכן ותאכל הגוזלות. ומרחיק את הכותל מן המזחלה שלחברו ארבע אמות, כדי שיהיה מקום לבעל המזחלה לזקף סלם ולתקן מזחלה שלו, הואיל והחזיק בה.

ז. ראובן שהיה כותלו סמוך לכותל שמעון כמין גם, ובא ראובן לעשות כותל שני כנגד כותל שמעון עד שיעשו השלושה כותלין כמין בית הרי שמעון מעכב עליו, עד שירחיק מכנגדו ארבע אמות, כדי שיהיה המקום שבין שני הכותלים רחב, כדי שידושו בו רבים ותתחזק הארץ.

ח. במה דברים אמורים, בכותל גנה או בכותל חצר בעיר חדשה; אבל בעיר ישנה כבר נתחזקה, ובונה כנגדו בלא הרחקה. וכן אם לא היה בארץ כותל שמעון שבונה כנגדו

אַלָּא פְּחוּת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, בּוֹנֶה כְּנֶגְדּוֹ וְאֵינוֹ מִרְחִיק, וְאֵף עַל פִּי שְׂמוֹנֶה הָרָגֶל מִלְּהֶלֶךְ שָׁם, שֶׁהַכּוֹתֵל שֶׁהוּא פְּחוּת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת אֵינוֹ צָרִיךְ חֲזוּק הָאָרֶץ.

ז. מִי שֶׁבָּא לְחַפֵּר בּוֹר בְּסוֹף שָׂדֵהוּ סָמוּךְ לְמִצָּר חֲבֵרוֹ אִם שָׂדֵה חֲבֵרוֹ אֵינָה עֲשׂוּיָה לְבוֹרוֹת, סוֹמֵךְ וְאֵינוֹ יָכוֹל לְמַחוֹת בִּידּוֹ. וְאִם יִמְלֹךְ חֲבֵרוֹ לְחַפֵּר בּוֹר בְּצִדּוֹ צָרִיךְ לְהִרְחִיק מִכּוֹתֵל הַבּוֹר שְׁלוֹשָׁה טַפָּחִים, עַד שֶׁיִּהְיֶה בֵּין חֲלָל שְׁנֵי הַבוֹרוֹת עֹבֵי שְׂשֵׁה טַפָּחִים.

י. הֵיטָה שָׂדֵה חֲבֵרוֹ עֲשׂוּיָה לְבוֹרוֹת אֵינוֹ סוֹמֵךְ, עַד שֶׁיִּרְחִיק מִן הַמִּצָּר שְׁלוֹשָׁה טַפָּחִים וַיִּחַפֵּר; וְכִשְׁיָבוֹא חֲבֵרוֹ לְחַפֵּר יִרְחִיק גַּם הוּא שְׁלוֹשָׁה טַפָּחִים בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ, וַיִּחַפֵּר.

יא. הַבֵּית וְהָעֲלִיָּה שְׁלֹשָׁנִים לֹא יַעֲשֶׂה בְּעַל הַבֵּית תַּנּוּר בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, אֲלֹא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ עַל גִּבּוֹ גִּבֵּה אַרְבַּע אַמּוֹת; וְכֵן לֹא יַעֲמִיד בְּעַל הָעֲלִיָּה תַּנּוּר, עַד שֶׁיִּהְיֶה תַּחְתּוֹ מַעֲזָבָה שְׁלוֹשָׁה טַפָּחִים, וּבִכְיָרָה טַפַּח. וְאִם תַּנּוּר שְׁלֹשָׁתוֹמִים הוּא, צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה תַּחְתּוֹ אַרְבַּעַת טַפָּחִים; וְכִיָּרָה שְׁלֹשָׁתוֹמִין, שְׁלוֹשָׁה טַפָּחִים. וְאֵף עַל פִּי שֶׁהִרְחִיק כְּשַׁעוֹר, אִם יֵצֵאת הָאֵשׁ וְהַזִּיקָה מִשְׁלֵם מֶה שֶׁהִזִּיק כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּמִּקְוָמוֹ.

יב. מִי שֶׁהֵיטָה לוֹ חֲנוּת תַּחַת אוֹצַר חֲבֵרוֹ לֹא יַעֲשֶׂה בָּהּ לֹא נַחְתוֹם, וְלֹא צָבַע, וְלֹא רִפֵּת בָּקָר, וְלֹא יִכְנִיס לָּהּ אֶסְפֶּסְתָּא וְכִיּוֹצֵא בָּהּ מִדְּבָרִים שְׁעוּלָה מֵהֶם הֵבֵל חֵם הָרֶבֶה: מִפְּנֵי שֶׁהַחֵם מִפְּסִיד פְּרוֹת שְׁבֹאוֹצָר.

יג. לְפִיכָף אִם הָיָה אוֹצַר יַיִן בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, שְׂאִין הַחֵם מִפְּסִידוֹ הָיִי זֶה עוֹשֶׂה בְּחֲנוּתוֹ כָּל מְלֹאכֶת אֵשׁ; אֲבָל לֹא יַעֲשֶׂה רִפֵּת בָּקָר, מִפְּנֵי שֶׁמִּפְּסִיד רֵיחַ הַיַּיִן. וְאִם הִחֲזִיקָה הַחֲנוּת בְּתַחֲלָה לְרִפֵּת אוֹ לְנַחְתוֹם וְכִיּוֹצֵא בּוֹ, וְאַחֵר כֵּךְ רָצָה בְּעַל הָעֲלִיָּה לַעֲשׂוֹת עֲלִיתוֹ אוֹצַר אֵינוֹ יָכוֹל לְמַחוֹת בִּידּוֹ.

יד. כִּבֹּד בְּעַל הָעֲלִיָּה וְרַבֵּץ עֲלִיתוֹ, אוֹ שָׂרְבָה בַּחֲלוֹנוֹת, כְּדִי לַעֲשׂוֹתָהּ אוֹצַר, וְקִדְּם זֶה וַעֲשֶׂה תַּנּוּר קִדְּם שִׁכְנִים פְּרוֹת לְאוֹצָר, אוֹ שֶׁהִתְחִיל לְאוֹצַר שְׁמִשְׁמִין אוֹ רְמוֹנִים אוֹ תְּמָרִים וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן, וְקִדְּם זֶה וַעֲשֶׂה הַתַּנּוּר קִדְּם שִׁיאֲצֹר הַחֲטִין, אוֹ שְׁעֲשֶׂה בְּעַל הַחֲנוּת מַחִילָה עַל גִּבֵּה לְהַבְדִּיל בֵּין הַחֲנוּת וּבֵין הָאוֹצָר בְּכָל אֵלוֹ בְּעַל הָאוֹצָר מַעֲכֵב עָלָיו; וְאִם עָבַר, וַעֲשֶׂה תַּנּוּר וְכִיּוֹצֵא בּוֹ אֵין בְּעַל הָאוֹצָר יָכוֹל לְהַסִּיר הַתַּנּוּר בְּכָל אֵלוֹ.